

Mellékletek

1. számú melléklet

A kapcsolatok természetes fejlődésének szakaszai

1. Ismerkedés és ismeretség. A kezdeti szimpátia nagyban függ az egyén korábbi kapcsolataitól, befolyásolja például a fizikai megjelenés és az első benyomások összessége. Amennyiben két személy egymás számára rokonszenvenné válik, a folyamatos interakciók a következő szakaszhoz vezethetnek, de az ismerkedés a kapcsolat végéig folytatódhat.

2. Felépítés. Ebben a szakaszban az emberi kapcsolatok fontos eleme, a bizalom alakul ki, a kapcsolat tagjai ekkor kezdenek el magasabb szinten törődni egymással és megjelenik a kötődés. Azt, hogy a későbbiekben a kapcsolat hosszú távon folytatódni fog – e több tényező is befolyásolja. A közös háttér és célok, a két személy értékrendjének összeegyeztethetősége, személyiségük hosszú távú összeillése mind hatással van arra, hogy a kapcsolat képes lesz – e eljutni a következő szintre.

3. Folytatás. Ez a szakasz a kölcsönös elköteleződésen alapul. A hosszú távú barátságok, párkapcsolatok vagy házasságok tartoznak ide. Legtöbb esetben ez a szakasz egy több éven, évtizeden át tartó viszonylag stabil periódusa egy kapcsolatnak. Ez alatt az idő alatt folyamatos fejlődés és növekedés következik be.

4. Leromlás. A harmadik szakasz akár élethosszig is tarthat, így nem minden kapcsolatban következik be a leromlás. Erre a periódusra jellemző, hogy a kapcsolatban résztvevő felek jóval azelőtt érzékelik a problémákat, hogy kapcsolat megromlásának ténye kimondásra kerülne. A kapcsolat romlásának oka lehet unalom, neheztelés és elégedetlenség, az egyének egyre kevesebbet kommunikálnak egymással és egy idő után nem osztják meg igényeiket, elvárásaikat a másik féllel. (Alternatív megoldásként a résztvevők találhatnak valamilyen módszert a problémák megoldására, a másikba vetett bizalom és hit helyreállítására.)

5. Befejezés. Az utolsó szakasz a kapcsolat végét jelenti, amely történhet a két személy közötti kapcsolat megszakításával, de az oka lehet az egyik fél halála, vagy a kapcsolat tagjainak hosszú ideig tartó térbeli elválasztása, amelynek hatására véget ér a barátság, vagy a párkapcsolat. (Levinger, 1983)

2. számú melléklet

1. táblázat

A szerelem háromszögmélete

	INTIMITÁS	SZENVEDÉLY	ELKÖTELEZETTSÉG
Nincs szerelem	alacsony	alacsony	alacsony
Szeretet	magas	alacsony	alacsony
Vak szerelem	alacsony	magas	alacsony
Romantikus szerelem	magas	magas	alacsony
Kihűlt szerelem	alacsony	alacsony	magas
Társszerelem	magas	alacsony	magas
Önző szerelem	alacsony	magas	magas
Beteljesült szerelem	magas	magas	magas

(Forrás: Atkinson & Hilgard, 2005, p. 713)

3. számú melléklet

A házassági konfliktusok típusai

1. A gazdasági funkciók szerepe a házastársi viszonyokban
2. A jövedelem nagysága körüli ellentétek
3. A jövedelem felhasználása feletti ellentétek
4. Az önálló lakás hiányából eredő konfliktusok
5. Szexuális problémák
6. Hűtlenség, házasságon kívüli nemi kapcsolatok
7. Gyermek(ek) okozta házastársi konfliktusok
8. Szabadidő eltöltése körüli konfliktusok
9. A korábbi baráti kapcsolatok és a házastársi lojalitás ütközése
10. Szenvedélybetegségek
11. Szülőkkel való kapcsolatból eredő problémák (Cseh-Szombathy, 1985, idézi, Varga, 2009)

4. számú melléklet

Szexuális jogok

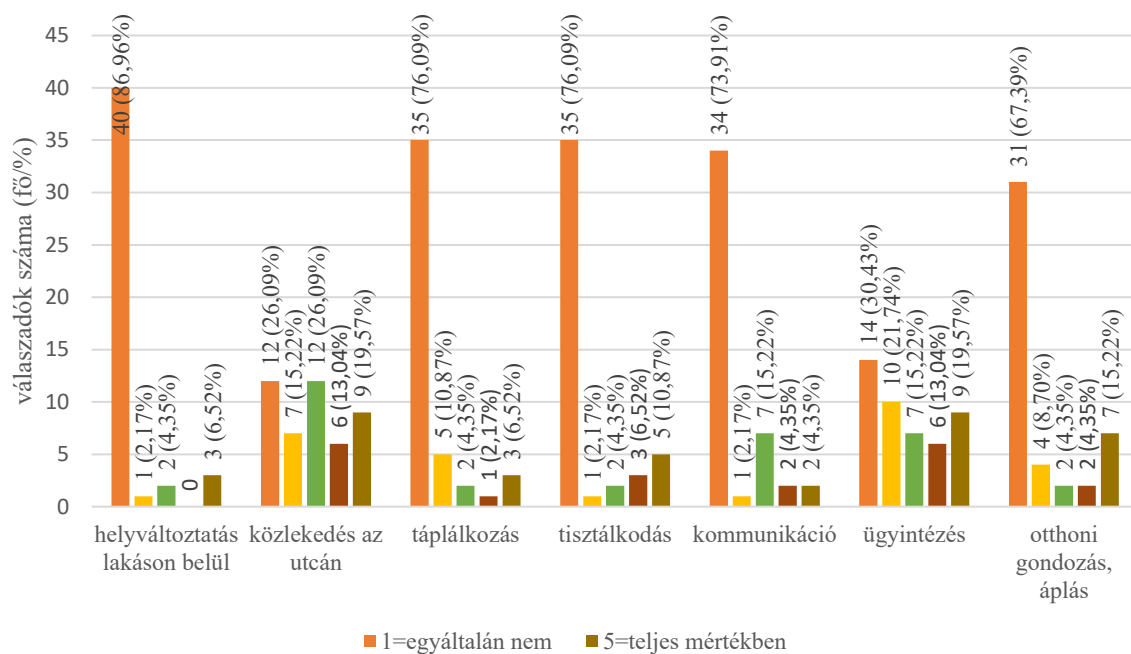
1. A szexuális szabadság joga. Ez a jog teszi lehetővé az egyén teljes szexuális potenciáljának kifejeződését. Kizárja a szexuális kényszer, kihasználás és visszaélés minden formáját.
2. A szexuális autonómia. A saját nemi élettel kapcsolatos egyéni döntések meghozatalára ad lehetőséget. A saját test kontrollját és élvezetét is jelenti, bármiféle kínzás, csonkítás vagy erőszak nélkül.
3. A szexuális magánélet joga. Jogot biztosít a személyes döntésekre és viselkedésre az intimitás vonatkozásában mindaddig, amíg mások szexuális jogait nem sérti.
4. A szexuális egyenlőség joga. Mentességet biztosít a diszkriminációtól, amely a nemi hovatartozás, a szexuális orientáció, az életkor, a szociális osztály, a fajta, a vallás vagy a testi és értelmi fogyatékosság miatt történne.
5. A szexuális élvezet joga.
6. Az érzelmek szexuális kifejezésének joga. Mindenkinek joga van a szexualitását kommunikáció, érintés, érzelmi megnyilvánulás és szerelem formájában kifejezni.
7. A szabad szexuális kapcsolatok joga. Annak lehetőségét jelenti, hogy az egyén házasságot kössön, amennyiben szeretne, de el is válhat, illetve más fajta felelősségteljes szexuális kapcsolatot létesíthet.
8. A szabad és felelős döntés joga a gyermeknemzést illetően. Minden ember eldöntheti, hogy szeretne-e gyermeket vállalni, vagy nem, hogy hány gyermeket akar és mikor, továbbá joga van a születésszabályozás eszközeinek használatához.
9. A tudományosan megalapozott szexuális információkhoz való jog. Azt jelenti, hogy a szexualitáshoz kapcsolódó ismereteket tudományos kutatások révén kell biztosítani és a társadalom minden szintjén akadálytalanul kell terjeszteni.
10. Az átfogó szexuális neveléshez való jog. Egy egész életen át tartó folyamat biztosítását jelenti, amelyben minden társadalmi intézménynek szerepet kell vállalnia.
11. A szexuális egészség védelmének és ápolásának joga. Ennek a jognak minden szexuális probléma és betegség megelőzése és kezelése érdekében rendelkezésre kell állnia.¹

¹ Szexuális Világszövetség honlapja: <https://worldsexualhealth.net/> (Letöltve: 2022. 10. 21.)

5. számú melléklet

Segítségnyújtás mértéke a különböző területeken

N=46

forrás: a szerző

6. számú melléklet

2. táblázat A válaszadók véleménye a fogyatékoság és párkapcsolat összefüggéseiről

1. Állítások	1=egyáltalán nem érték egyet	2	3	4	5=teljes mértékben egyetérték
Előfordul, hogy úgy érzem, a kívülállók negatív véleménnyel vannak a párkapcsolatomról amiatt, mert én vagy/és partnerem fogyatékosággal él(ek/ünk).	30 fő (65,22%)	5 fő (10,87%)	2 fő (4,35%)	4 fő (8,70%)	5 fő (10,87%)
Úgy érzem, kiegyensúlyozottabb lehetne a párkapcsolatunk, ha a fogyatékoság nem lenne jelen.	17 fő (36,96%)	6 fő (13,04%)	10 fő (21,74%)	6 fő (13,04%)	7 fő (15,22%)
Úgy érzem, a fogyatékoság megnehezíti a partnerkapcsolatot.	22 fő (47,83%)	6 fő (13,04%)	9 fő (19,57%)	5 fő (10,87%)	4 fő (8,70%)
A fogyatékoság ellenére úgy érzem, hogy párkapcsolatom kiegyensúlyozott és stabil, nincs hiányérzetem.	2 fő (4,35%)	7 fő (15,22%)	11 fő (23,91%)	10 fő (21,74%)	16 fő (34,78%)
Egy fogyatékosággal élő személy a fogyatékosága miatt nehezen létesít párkapcsolatot.	7 fő (15,22%)	3 fő (6,52%)	12 fő (26,09%)	10 fő (21,74%)	14 fő (30,43%)
A fogyatékoság más tevékenységektől veszi el az időt a párkapcsolatban.	18 fő (39,13%)	3 fő (6,52%)	13 fő (28,26%)	6 fő (13,04%)	6 fő (13,04%)
Egy fogyatékosággal élő személlyel nehezebb párkapcsolatban élni.	12 fő (26,09%)	9 fő (19,57%)	11 fő (23,91%)	8 fő (17,39%)	6 fő (13,04%)
A fogyatékoság megnehezíti a bizalom kialakítását a párkapcsolatban.	28 fő (60,87%)	4 fő (8,70%)	7 fő (15,22%)	5 fő (10,87%)	2 fő (4,35%)
Miután környezetem tudomást szerzett a párkapcsolatomról, sokan elfordultak tőlem.	39 fő (84,78%)	1 fő (2,17%)	3 fő (6,52%)	2 fő (4,35%)	1 fő (2,17%)
A fogyatékosággal élő személyek szexualitás terén kevesebbet tudnak nyújtani partnerüknek.	28 fő (60,87%)	4 fő (8,70%)	11 fő (23,91%)	3 fő (6,52%)	2 fő (4,35%)
A nem fogyatékosággal élő személyek nem szeretnék kapcsolatot létesíteni olyan személlyel, aki fogyatékosággal él.	14 fő (30,43%)	10 fő (21,71%)	8 fő (17,39%)	8 fő (17,39%)	6 fő (13,04%)

forrás: a szerző

7. számú melléklet

A válaszadók párkapcsolati elégedettségének mértéke

Kérdések	1=kevésbé		2		3		4		5=nagyon	
N1 (fogyatékossgal élők és párjaik)= 46 fő N2 (kontroll csoport)=108 fő	N1 (%)	N2 (%)	N1 (%)	N2 (%)	N1 (%)	N2 (%)	N1 (%)	N2 (%)	N1 (%)	N2 (%)
Mennyire felel meg partnere az Ön igényeinek?	2,17	1,85	2,17	1,85	15,22	6,48	41,30	31,48	39,13	58,33
Általában véve mennyire elégedett Ön a kapcsolatukkal?	2,17	1,85	2,17	0,93	15,22	8,33	43,48	42,59	36,96	46,30
Összehasonlítva másokéval, mennyire jó az Önök kapcsolata?	6,52	1,85	0	0	13,04	8,3	28,26	27,7	52,17	62,04
Milyen gyakran gondol arra, hogy bár el sem kezdte volna ezt a kapcsolatot?	60,87	74,07	19,57	12,96	8,70	3,70	2,17	7,40	8,70	1,85
Milyen mértékben felel meg a kapcsolatuk az Ön eredeti elvárásainak?	6,52	1,85	8,70	6,48	23,91	12,96	30,43	34,26	30,43	44,4
Mennyire szereti partnerét?	2,17	0,93	0	0	4,34	7,41	21,7	6,49	71,74	85,19
Mennyi probléma van az Önök kapcsolatában?	19,57	27,7	36,96	35,19	26,09	16,6	15,22	14,81	2,18	5,5
Mennyire találja kielégítőnek a szexuális kapcsolatukat?	8,70	2,7	8,70	2,7	23,91	12,97	23,91	26,85	34,78	54,63

forrás: a szerző

8. számú melléklet

Fogyatékosággal élő személyek párkapcsolatai kérdőív

1. Az Ön neme

O Nő O Férfi

2. Az Ön életkora

_____ év

3. Melyik megyében él?

Bács-Kiskun megye

Baranya megye

Békés megye

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Csongrád-Csanád megye

Fejér megye

Győr-Moson-Sopron megye

Hajdú-Bihar megye

Heves megye

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Komárom-Esztergom megye

Nógrád megye

Pest megye

Somogy megye

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Tolna megye

Vas megye

Veszprém megye

Zala megye

4. Lakóhelye

O főváros

O megyei jogú város

O város

O község, nagyközség

O falu

O tanya

O egyéb: _____

5. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége

- ☐ kevesebb, mint 8 osztály
- ☐ befejezett általános iskola
- ☐ befejezett szakmunkásképző/szakiskola
- ☐ befejezett szakközépiskola/technikum
- ☐ befejezett gimnázium
- ☐ befejezett egyetem/főiskola
- ☐ Phd, DLA
- ☐ Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény vagy egyéb gyógypedagógiai intézmény
- ☐ egyéb: _____

6. Jelenlegi párkapcsolati státusza

- ☐ párkapcsolatban élő
- ☐ házas
- ☐ elvált
- ☐ élettársi kapcsolatban
- ☐ bejegyzett élettársi kapcsolatban (megnézni!)
- ☐ özvegy
- ☐ egyéb: _____

7. Mióta él párkapcsolatban jelenlegi partnerével?

év, hónap

8. Gyermekének száma

9. Gyermekei a jelenlegi párkapcsolatából származnak?

- ☐ Nincsenek gyermekeim
- ☐ Igen, mindannyian
- ☐ Nem, az összes gyermekem az előző párkapcsolatomból származik
- ☐ Jelenlegi és korábbi párkapcsolatból is vannak gyermekeim

10. Partnere segít Önnek a gyermekek nevelésében?

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

11. Hány gyermeket nevelnek összesen partnerével?

12. Az Ön közös háztartásában élők egy főre jutó havi jövedelme?

_____ Ft/fő

13. Hogyan oldja meg lakhatását?

- ☐ saját tulajdonú ingatlanban lakom
- ☐ párom tulajdonában lévő ingatlanban lakom
- ☐ családtagom tulajdonában lévő ingatlanban lakom
- ☐ albérletben lakom

- ☐ O kollégiumban lakom
- ☐ O bentlakásos intézményben lakom
- ☐ O munkás-szálláson lakom
- ☐ O hajléktalan ellátásban részesülök/lakom
- ☐ O önkormányzati lakásban lakom

☐ O egyéb: _____

14. A párkapcsolatban...

- ...Ön a fogyatékossgal élő személy.
- ... a partnere a fogyatékossgal élő személy.
- ... Ön és a partnere is fogyatékossgal él.

15. Az Ön fogyatékossga

- ☐ O nem élek fogyatékossgal
- ☐ O szerzett fogyatékossg (pl. baleset, nem veleszületett betegség miatt bekövetkezett fogyatékossg stb.)
- ☐ O veleszületett fogyatékossg

16. A partnerem fogyatékossga

- ☐ O nem él fogyatékossgal
- ☐ O szerzett fogyatékossg (pl. baleset, nem veleszületett betegség miatt bekövetkezett fogyatékossg stb.)
- ☐ O veleszületett fogyatékossg

17. Amennyiben a fogyatékossg szerzett, a párkapcsolat kezdetekor már fennállt?

- ☐ O igen
- ☐ O nem, párkapcsolatban éltem, amikor megjelent a fogyatékossg

18. A fogyatékossgom típusa (több válasz is megjelölhető)

- ☐ O nem élek fogyatékossgal
- ☐ O mozgásszervi fogyatékossg
- ☐ O látási fogyatékossg
- ☐ O hallási fogyatékossg
- ☐ O értelmi fogyatékossg
- ☐ O beszéd fogyatékossg
- ☐ O autizmus spektrumzavar
- ☐ O egyéb: _____

19. A párom fogyatékossga (több válasz is megjelölhető)

- ☐ O nem él fogyatékossgal
- ☐ O mozgásszervi fogyatékossg
- ☐ O látási fogyatékossg
- ☐ O hallási fogyatékossg

☐ értelmi fogyatékos

☐ beszéd fogyatékos

☐ autizmus spektrumzavar

☐ egyéb: _____

20. Hol ismerkedett meg jelenlegi partnerével?

☐ kórházban, rehabilitációs intézményben

☐ oktatási intézményben

☐ munkahelyen, munkavégzés során

☐ szabadidős tevékenység során (pl. edzőterem, könyvtár, zenekar stb.)

☐ ismerős/barát mutatott be minket egymásnak

☐ gyógypedagógiai intézményben

☐ interneten keresztül (Pl. Tinder, Facebook, Instagram stb.)

☐ egyéb: _____

21. Az Ön párkapcsolatában melyik fél volt a kezdeményező az ismerkedés szakaszában?

☐ én

☐ partnerem

☐ nem meghatározható

22. Ön mennyire ért egyet az alábbi állításokkal?

	1 egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5 teljes mértékben egyetértek
Az emberek szívesebben ismerkednek olyan fogyatékossgal élő személlyel, amelynek nincsenek első pillantásra látható jelei. (pl. beszéd fogyatékossg)					
Azokban a párkapcsolatokban, amelyekben legalább az egyik fél fogyatékossgal él, a párkapcsolat tagjainak többet kell tenniük azért, hogy kapcsolatuk hosszú távon működőképes legyen.					
Az Ön párkapcsolatában a párkapcsolati viták többsége az Ön és/vagy partnere fogyatékossgából adódik.					
Egy fogyatékossgal élő személy számára a kapcsolat felbomlásának feldolgozása nehezebb és hosszabb időt vesz igénybe, mint egy olyan személy számára, aki nem él fogyatékossgal.					

A párkapcsolat ideje alatt szerzett fogyatékoság esetén nagyobb a párkapcsolat felbomlásának valószínűsége, mint a párkapcsolat kezdetekor már fennálló fogyatékoság esetén.					
Egy fogyatékosággal élő személynek nehezebb a társadalomképnek megfelelő nemi szerepek megélése.					
Egy fogyatékosággal élő személy számára nehezebb egy stabil párkapcsolat kialakítása, mint egy ép személynek.					

23. Kérem, értékelje, hogy véleménye szerint milyen mértékben fontosak az alábbi feltételek egy olyan párkapcsolat hosszú távú működtetéséhez, ahol legalább az egyik fél fogyatékosággal él?

stabil anyagi háttér, gazdasági kapcsolat

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

alkalmazkodóképesség (tolerancia) mindkét fél részéről

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

a párkapcsolatban jelen lévő fogyatékoság átfogó ismerete mindkét fél részéről

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

hasonló életstílus

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

hasonló értékrend

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

támogató családi háttér

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

mindkét fél igényeinek megfelelő szexualitás

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

24. Kérem, értékelje, hogy melyik területen, milyen mértékben jellemzőek a viták/nézeteltérések Ön és partnere között

partnerem fogyatékoságából adódó nézeteltérések

egyáltalán nem O O O O O minden nap

az én fogyatékoságomból adódó nézeteltérések

egyáltalán nem O O O O O minden nap

gyermeknevelési kérdésekből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem O O O O O minden nap

anyagi problémákból, kérdésekből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem O O O O O minden nap

különböző értékrendből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

eltérő szexuális igényekből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

barátok véleményéből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

szülők véleményéből adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

alkalmazkodás hiányából adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

eltérő életstílusból adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

önértékelési problémákból adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

kommunikációs problémákból adódó nézeteltérések

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

egyéb: _____

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ minden nap

25. Kapcsolatukban Ön vagy partnere fogyatékoságából adódóan ápolásra, segítségre szorul?

egyáltalán nem, teljesen önálló ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ igen, minden tevékenységhez segítségre van szüksége(m)

26. Amennyiben Ön vagy partnere a fogyatékoságából adódóan segítségre szorul, ki segít neki a szükséges tevékenységekben?

☐ nincs szükség segítségnyújtásra

☐ én segítek a partneremnek

☐ a partnerem segít nekem

☐ egy családtag segít

☐ ápoló, szakember segít

☐ egyéb: _____

27. Mennyire tudja elfogadni, hogy fogyatékoságából kifolyólag partnere segítségére szorul/Önnek kell segítenie partnerét?

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

28. Amennyiben a fogyatékosággal élő személynek segítségnyújtásra van szükség, mely tevékenységekben és milyen mértékben nyilvánul meg?

helyváltoztatás lakáson belül

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

közlekedés az utcán

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

táplálkozás

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

tisztálkodás

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

kommunikáció

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

üg्यintézés

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

otthoni gondozás, ápolás (pl. kötés csere, injekció/gyógyszer beadás stb.)

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

29. Mennyire látja önállóan a párkapcsolat fogyatékossgal élő tagját? (Kérem, abban az esetben is válaszoljon, ha Ön él fogyatékossgal!)

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

30. Kérem, jelölje, hogy milyen mértékben jellemzőek Önre az alábbi állítások!

	1 egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5 teljes mértékben egyetértek
Előfordul, hogy úgy érzem, a kívülállók negatív véleménnyel vannak a párkapcsolatomról amiatt, mert én vagy/és partnerem fogyatékossgal él(ek/ünk)					
Úgy érzem, kiegyensúlyozottabb lehetne a párkapcsolatunk, ha a fogyatékossga nem lenne jelen.					
Úgy érzem, a fogyatékossga megnehezíti a párterkapcsolatot.					
A fogyatékossga ellenére úgy érzem, hogy párkapcsolatom kiegyensúlyozott és stabil, nincs hiányérzetem.					
Egy fogyatékossgal élő személy a fogyatékossga miatt nehezen létesít párkapcsolatot.					
A fogyatékossga más tevékenységektől veszi el az időt a párkapcsolatban.					
Egy fogyatékossgal élő személlyel nehezebb párkapcsolatban élni.					
A fogyatékossga megnehezíti a bizalom kialakítását a párkapcsolatban.					
Miután környezetem tudomást szerzett a párkapcsolatomról, sokan elfordultak tőlem.					
A fogyatékossgal élő személyek szexualitás terén kevesebbet tudnak nyújtani partnerüknek.					
A nem fogyatékossgal élő személyek nem szeretnének kapcsolatot létesíteni olyan személlyel, aki fogyatékossgal él.					

31. Kérem, jelölje, hogy az Ön párkapcsolatában környezete milyen mértékben volt elfogadó a kapcsolat fogyatékossgal élő tagjával!

Családtagok

egyáltalán nem voltak elfogadóak ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben elfogadóak voltak

Barátok

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

Munkahelyi/iskolai környezet

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

Lakókörnyezet

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

Tágabb környezet/kívülállók

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

32. Kérem, fogalmazza meg, hogy jelenlegi párkapcsolatában mit tart a legnagyobb nehézségnek, kihívásnak az Ön vagy partnere fogyatékoságával összefüggésben!

33. Kérem, jelölje, hogy párkapcsolatában milyen mértékben nehezítettek az alábbi területek!

	1 egyáltalán nem okoz nehézséget	2	3	4	5 nagyon nagy nehézséget okoz, lehetetlen a kivitelezése
Utazás, nyaralás					
Intimitás, szexualitás megélése					
Gyermeknevelés, gyermekvállalás					
Mindkét fél számára élvezhető közös programok megteremtése					

34. Az Ön párkapcsolatát érő esetleges negatív reakciók, kritikák közül melyik a legzavaróbb az Ön számára?

☐ O családtagok, barátok negatív véleménye, amelynek hangot is adnak

☐ O távolabbi ismerősök negatív véleménye

☐ O az emberek megbámulnak minket az utcán

☐ O az emberek kinevetik/ gúnyolják a párkapcsolat fogyatékosággal élő tagját

☐ O tapintatlan kérdések a párkapcsolat működésére vonatkozóan (pl. intimitás, mellék helyiség használatban való segítségnyújtásra vonatkozó kérdések stb.)

☐ O nyilvánvalóan bántó szándékú célozgatások, megjegyzések, a párkapcsolatra vagy a párkapcsolat fogyatékosággal élő tagjára vonatkozóan

☐ O nem találkozom negatív reakciókkal, kritikákkal

☐ O egyéb: _____

35. Mi tartja Önt jelenlegi párkapcsolatában? (több válasz is megjelölhető)

☐ O biztos anyagi háttér, amit partnerem biztosít számomra

☐ O partnerem fizikai gondoskodása

☐ O a partnerem iránt érzett szeretet, szerelem

☐ O gyermekeim érdekeit tartom szem előtt

- O kényelem
- O egyedülléttől való félelem
- O fenyegetés, zsarolás
- O környezeti nyomás
- O jól működő szexualitás
- O egyéb: _____

36. Az alábbi kérdések az Önök párkapcsolatára vonatkoznak. Kérem, válaszoljon egy ötfokú skálán, ahol az 1-es azt jelenti, hogy kevéssé, az 5-ös pedig azt, hogy nagyon jellemző Önre az, amire a kérdés utal!

		Kevéssé				Nagyon
1.	Mennyire felel meg partnere az Ön igényeinek?	1	2	3	4	5
2.	Általában véve mennyire elégedett Ön a kapcsolatukkal?	1	2	3	4	5
3.	Összehasonlítva másokéval, mennyire jó az Önök kapcsolata?	1	2	3	4	5
4.	Milyen gyakran gondol arra, hogy bár el sem kezdte volna ezt a kapcsolatot?	1	2	3	4	5
5.	Milyen mértékben felel meg a kapcsolatuk az Ön eredeti elvárásainak?	1	2	3	4	5
6.	Mennyire szereti partnerét?	1	2	3	4	5
7.	Mennyi probléma van az Önök kapcsolatában?	1	2	3	4	5
8.	Mennyire találja kielégítőnek a szexuális kapcsolatukat?	1	2	3	4	5

37. Kérem, amennyiben szívesen megosztaná velem gondolatait a témával kapcsolatban, tegye meg!

9. számú melléklet

Tipikus fejlődésű személyek párkapcsolatai kérdőív

1. Az Ön neme

☐ Nő

☐ Férfi

2. Az Ön életkora

_____ év

3. Melyik megyében él?

Bács-Kiskun megye

Baranya megye

Békés megye

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Csongrád-Csanád megye

Fejér megye

Győr-Moson-Sopron megye

Hajdú-Bihar megye

Heves megye

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Komárom-Esztergom megye

Nógrád megye

Pest megye

Somogy megye

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Tolna megye

Vas megye

Veszprém megye

Zala megye

4. Lakóhelye

☐ főváros

☐ megyei jogú város

☐ város

☐ község, nagyközség

☐ falu

☐ tanya

☐ egyéb

5. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége

- ☐ kevesebb, mint 8 osztály
- ☐ befejezett általános iskola
- ☐ befejezett szakmunkásképző/szakiskola
- ☐ befejezett szakközépiskola/technikum
- ☐ befejezett gimnázium
- ☐ befejezett egyetem/főiskola
- ☐ Phd, DLA
- ☐ Egyéb:.....

6. Jelenlegi párkapcsolati státusza

- ☐ párkapcsolatban élő
- ☐ házas
- ☐ elvált
- ☐ élettársi kapcsolatban
- ☐ bejegyzett élettársi kapcsolatban (megnézni!)
- ☐ özvegy

7. Mióta él párkapcsolatban jelenlegi partnerével?

.....év,hónap

8. Gyermekeinek száma

9. Ha vannak gyermekei, a jelenlegi párkapcsolatából származnak?

- ☐ Nincsenek gyermekeim
- ☐ Igen, mindannyian
- ☐ Nem, az összes gyermekem az előző párkapcsolatom(i)ból származik
- ☐ Jelenlegi és korábbi párkapcsolatból is vannak gyermekeim

10. Partnere segít Önnek a gyermekek nevelésében?

egyáltalán nem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ teljes mértékben

11. Hány gyermeket nevelnek összesen partnerével?

12. Az Ön közös háztartásában élők egy főre jutó havi jövedeleme?

_____ Ft/fő

13. Hogyan oldja meg lakhatását?

- ☐ saját tulajdonú ingatlanban lakom
- ☐ párom tulajdonában lévő ingatlanban lakom
- ☐ családtagom tulajdonában lévő ingatlanban lakom
- ☐ albérletben lakom
- ☐ kollégiumban lakom

bentlakásos intézményben lakom

munkás-szálláson lakom

hajléktan ellátásban részesülök/lakom

önkormányzati lakásban lakom

Egyéb: _____

14. Kérem, értékelje, hogy véleménye szerint milyen mértékben fontosak az alábbi feltételek egy olyan párkapcsolat hosszú távú működtetéséhez

stabil anyagi háttér, gazdasági kapcsolat

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

alkalmazkodóképesség (tolerancia) mindkét fél részéről

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

hasonló életstílus

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

hasonló értékrend

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

támogató családi háttér

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

mindkét fél igényeinek megfelelő szexualitás

egyáltalán nem fontos O O O O O elengedhetetlen

15. Mi tartja Önt jelenlegi párkapcsolatában? (több válasz is megjelölhető)

O biztos anyagi háttér, amit partnerem biztosít számomra

O partnerem fizikai gondoskodása

O a partnerem iránt érzett szeretet, szerelem

O gyermekeim érdekeit tartom szem előtt

O kényelem

O egyedülléttől való félelem

O fenyegetés, zsarolás

O környezeti nyomás

O jól működő szexualitás

O egyéb: _____

16. Kérem, értékelje, hogy az Ön párkapcsolatában környezete milyen mértékben volt elfogadó a kapcsolat vonatkozásában!

Családtagok

egyáltalán nem voltak elfogadóak O O O O O teljes mértékben elfogadóak voltak

Barátok

egyáltalán nem voltak elfogadóak O O O O O teljes mértékben elfogadóak voltak

Munkahelyi/iskolai környezet

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

Lakókörnyezet

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

Tágabb környezet/kívülállók

egyáltalán nem voltak elfogadók O O O O O teljes mértékben elfogadók voltak

17. Az alábbi kérdések az Önök párkapcsolatára vonatkoznak. Kérem, válaszoljon egy ötfokú skálán, ahol az 1-es azt jelenti, hogy kevéssé, az 5-ös pedig azt, hogy nagyon jellemző Önre az, amire a kérdés utal!

		Kevéssé				Nagyon
1.	Mennyire felel meg partnere az Ön igényeinek?	1	2	3	4	5
2.	Általában véve mennyire elégedett Ön a kapcsolatukkal?	1	2	3	4	5
3.	Összehasonlítva másokéval, mennyire jó az Önök kapcsolata?	1	2	3	4	5
4.	Milyen gyakran gondol arra, hogy bár el sem kezdte volna ezt a kapcsolatot?	1	2	3	4	5
5.	Milyen mértékben felel meg a kapcsolatuk az Ön eredeti elvárásainak?	1	2	3	4	5
6.	Mennyire szereti partnerét?	1	2	3	4	5
7.	Mennyi probléma van az Önök kapcsolatában?	1	2	3	4	5
8.	Mennyire találja kielégítőnek a szexuális kapcsolatukat?	1	2	3	4	5

10. számú melléklet

Idézetek a kérdőívre kapott válaszokból

„A látássérült személyektől sokszor elveszik a lehetőséget, hogy önállóak legyenek, kiveszik a kezünkől a munkát, nem hagyják, hogy nekiálljon. Sokszor kapnak olyan megnyilvánulásokat, hogy ő erre úgy sem képes, de az is sokszor van, hogy nem reális visszajelzéseket kap, pl. körülugrálják, ha felemel egy poharat. Nem tudják, hogyan tudnának segíteni, így sokszor nem látássérültnek kezelik, hanem mintha hülye is lenne mellé (sarkítva fogalmazva). Pl: egy teljesen ép, kizárólag vak személyt mindenáron segíteni akarják leülni, pedig csak a széket kellene számára megmutatni. Ez az önértékelésre komolyan kihathat mind a két irányba. Egyáltalán nem általánosítani szeretnék, de sokszor tapasztalom, érzem a férjemen is, hogy ez (kritika) kicsit amiatt érzékeny pont, így amikor egy "negatív" visszajelzést szeretnék adni, építő kritikát, akkor ott nagyon meg kell válogatni a megfogalmazás formáját, idejét. (Mert a visszajelzés abszolút nem a fogyatékoságának szólna, hanem másnak - pl. szétszórtság, figyelmetlenség) Mert véletlenül sem szeretném, ha azt érezné ki belőle, hogy "mivel te vak vagy ez azért van".

„Sokszor bezárok. A külső ingereket kizárom. Ilyenkor nem lehet velem kommunikálni. Ha a partnerem úgy ér hozzám, hogy előtte nem figyelmeztet, akkor az egész testem összerándul, mintha megijednék. A nonverbális jeleket egyszerűen nem érzékelem. Ha valamit tudatni szeretne velem a partnerem, akkor ne köntörfalazzon, mert úgysem értem meg. Mondja ki, hogy mit akar. A dührohamokat már szerencsére jól kezeli. Tudja, hogy csak pár percig tartanak. Szemkontaktust viszont hiányolja...” (autizmus spektrumzavarral élő válaszadó)

„Néha szégyellem elmondani, hogy nem látok valamit, mert látássérült vagyok, és olyankor elvárom, hogy a párom lásson helyettem és majd utólag megbeszéljük mi volt az, amit nem láttam. Ez nehéz, mert a párom nem mindig tudja mi az, amit látok és mi az, amit nem. (Itt kommunikáció hiány is szerepet játszik részemről)”

11. számú melléklet

A párkapcsolat szakaszai

1. A mézeshetek időszakában a kölcsönös vonzalom rendkívül erős. A szerelmesek könnyen alkalmazkodnak egymáshoz, optimistán állnak kapcsolatukhoz, vonzónak látják egymást, tökéletesen azonosulnak egymással, érzelmeik szenvedélyesek.

2. A felfedezés stádiumában tűnnek elő először az egyéni különbségek, megfogalmazódnak az eltérő vélemények. Előfordulnak kisebb nézeteltérések, amelyeket a kölcsönös bizalomnak köszönhetően még könnyű tisztázni és megoldani. Ezt az időszakot az alkalmazkodás jellemzi, illetve, hogy a felek korlátozzák önmagukat annak érdekében, hogy ne bántsák meg a másikat.

3. A párkapcsolatok harmadik szakaszát Én – stádiumnak is nevezzük. Ekkor jellemzően megszűnik a párok érzelmi szimbiózisa és egy természetes eltávolodás jelenik meg, amely a személyek autonómia iránti igényét szolgálja. Ez segítheti a tanulásban, munkában való elmélyedést, valamint a másokkal való kapcsolatoknak az ápolását. A kapcsolat átértékelése jellemzi ezt a szakaszt, a párkapcsolatban résztvevő feleknek külön útjaik is vannak.

4. A harmadik szakaszt a visszatalálás időszaka követi, amelyben a párok életében minőségi javulás következhet be: az összetartozás és az egymáshoz való ragaszkodás erősödhet, a felek kialakítják, hogy hogyan legyenek egyenrangúak és önállóak, illetve abban is tapasztalatot szerezhetnek, hogy hogyan lehet a másik függetlenségi törekvéseit elfogadni úgy, hogy megmaradjanak a közös időtöltések is. (Scott, Runnels & Doub, 1999)